

L'ORDO DE LA COMUNIÓ ALS MALALTS EN EL RITUAL MONÀSTIC DE SANT CUGAT DEL VALLÈS

per JOAN BELLAVISTA I RAMON

He triat del ritual més antic, entre els conservats originaris de Catalunya, l'ordo de la comunió als malalts. El segueixen a continuació el sagrament de la unció, la recomanació de l'ànima i les exèquies, objecte d'un pròxim estudi. En dir el més antic, em refereixo, naturalment, al ritual com a llibre autònom; en el nostre cas, al ms. 73 de l'Arxiu de la Corona d'Aragó de l'any 1218.

De l'antiquíssim costum de la comunió als malalts no s'ha trobat rastre del ritual que s'hi feia servir ja que aquest no s'organitza abans del segle VIII, en l'època carolíngia. El mateix *Liber ordinum* no parla de la comunió;¹ a l'*Ordo in finem hominis diei* s'acontenta de dir: «[...] et si tempus fuerit comunicat eum sacerdos»,² però no descriu el ritual, llevat d'expressar que els germans li donen l'òscul de pau.

El ritual de la comunió als malalts en el ms. 73 de Sant Cugat en certa manera forma una sola cosa amb el de la unció que el segueix immediatament. Amb tot, si ens regim per la rúbrica que es troba al final, un cop que el malalt ha combregat i s'ha celebrat per a ell la missa pels malalts, se suposa que la unció només ve després en cas que el malalt s'agreugi, «cum autem viderit infirmarius egrotum graviter infirmantem». Arribat aquest moment, cal avisar l'abat i la comunitat perquè sembla que ara sí que és l'hora de donar la unció al malalt.

En cap dels rituals de l'àrea catalana, en el ritual de la unció del malalt amb què he comparat el nostre, no es dóna una distinció tan neta entre el ritu de la comunió als malalts i el de la unció. El que també, per raó de procedència monàstica, com és el Sacramentari de Ripoll, podria semblar més pròxim al de Sant Cugat distingeix dos *ordo*, per bé que seguits, distints. El primer, secció CCCXXIX, tracta de la simple visita al ma-

1. Marius FEROTIN, *Liber Ordinum*, París, 1904, c. 71.

2. *Ibid.*, c. 108.

lalt, però no inclou la comunió. El següent, secció CCCXXX, és el de la unció seguida de la comunió si ens fixem en la rúbrica que l'encapçala: «*Ingrediens sacerdos ad unguendum et comunicandum.*»³

El «*Missale Parvum*» de Vic, pel que fa al títol *Ordo ad visitandum infirmum*, secció XXXCVI,⁴ sembla que fa distinció entre la comunió i la unció. En realitat, sota aquesta rúbrica s'amaga un *ordo* que conté la unció seguida de la comunió, en un context de proximitat de la mort que es preveu immediata.

El Sacramentari de Vic, que presenta el ritu en quatre moments diferents, és el que permet una distinció més neta entre les etapes respectives. Dels dos formularis de missa per al malalt, el de la secció CCCIII preveu que el malalt pot morir aquell mateix dia; el text de la missa següent, secció XXXIV, té present que la malaltia pot durar dies. En tot cas, l'ordo CCCV, que porta per títol *incipit ordo infirmorum*, és un autèntic acompanyament per al moment de la mort, com palesa la prescripció de recitar les lletanies dels sants i l'oració *proficiscere anima de hoc mundo in nomine Ihesu christi*. Aquests tres estadis van precedits de l'*Ordo unctionis*, secció CCCII, que comença amb la confessió del malalt seguida de les lletanies. És de suposar que, si el malalt és capaç de combregar, ho farà en una de les dues misses que segueixen el ritu, mencionades ara mateix, segons que li ho permeti el grau de la seva debilitat corporal.

Un cas a part, degut a l'extensió que ocupa el ritual del malalt, és la manera com el presenta el Pontificat de Roda.⁵ Per la seva estructura, té coses que l'aproximen al ritual del Sacramentari de Vic, com és el cas de les dues misses que segueixen la unció; tenen títols semblats i formularis idèntics. El de Roda, però, forneix una tercera missa que no és en cap dels altres; es tracta de la missa pels malalts en cas de començar a recuperar la salut.

L'*Ordo infirmorum*, en el Pontifical de Roda, la part penitencial i les uncions que el segueixen, culmina en la comunió amb el cos i la sang del Senyor i acaba amb diverses fórmules de benedicció; en algunes es demana fins i tot la recuperació de la salut corporal.⁶

Constatem que la font principal d'inspiració dels rituals de l'àrea catalana pel que fa a l'atenció als malalts és el *Supplementum Hadrianum*, si és que hem de fer cas del nombre d'oracions que denoten la seva procedència. Respecte a l'esquema de la celebració indicat a les rúbriques, notem que és el mateix que presenten les rúbriques del Sacramentari Gregorià, tipus III, segon el ms. de París, B. N., lat. 10050, ed. J. Deshusses, i, segurament, amb uns quants més de la mateixa família. Hem pres

3. Alexandre OLIVAR, *Sacramentarium Rivipullense*, Madrid, 1966, p. 441, 142.

4. Miquel S. GROS, *Hispania Sacra*, 21 (1966), p. 44.

5. Josep Romà BARRIGA, *El sacramentari, ritual i pontifical de Roda*, Barcelona, 1975, p. 616-648.

6. *Ibíd.*, p. 642, n. 66.

peccasse p̄superbiā cogitatione. delectatione.
cōsensu. cōmissione. dñe mea culpa.

¶ si loqui nō potit ut cōfessionē
nescient. infirmans dicat p̄
co. Et respōdeāt om̄s pariter
dicentes. **Q**uereatur tui omnipotēs d̄s.
et dimittat tibi om̄ia pec
cata tua liberet te ab om̄i malo. cōseruet
et cōfirmet te ī omni ope bono. et p̄ducat
te ad uitā
eterna am. Tūc sacerdos dicat hāc

Dñs n̄r ih̄s xp̄s absolutōe
tū om̄ia possibilia sūt. nō ad
peccā que cōmisisti. sed ad mediā
suā respiciēs p̄ intercessionē scē
semp̄q; uirginis marie. sc̄iq; an
thae arch̄agl̄i. et sc̄i petri aptoz
p̄ncipis om̄iūq; sc̄oz suor̄. ab
soluat te ab om̄i uicelo delictoz.
et p̄ducat ad regnū celoz. et nos

aquest com a referència per raó de les seves rúbriques un xic desenvolupades. En efecte, l'esquema de la comunió als malalts s'inscriu en el de la visita al malalt a qui s'administra el sagrament de la unció i que és seguit pel ritu de la comunió amb el cos i la sang del Senyor durant set dies, «si necessitas fuerit», durant els quals es resen pel malalt vespres i matines, amb l'himne *Christe caelestis medicina patri*, que ja trobem als rituals del Pontifical de Roda, al Sacramentari de Vic i al «Missale Parvum». Les rúbriques referides no mencionen cap ritu penitencial i respiren optimisme pel que fa a la recuperació de la salut, tal com sembla desprendre's de la rúbrica de després de la comunió: «[...] suscitavit eum dominus et si in peccatis sit remittuntur ei.» D'altra banda, en cap indret no es respira —com passa amb els rituals catalans— una vinculació amb la mort vista com a pròxima.⁷

El ritual de la comunió en el ms. 73 de Sant Cugat

- 1-2 Processó vers el lloc on hi ha el malalt. La interessant rúbrica descriptiva de com s'organitza la processó per a portar la comunió al malalt no es troba en cap del sacramentaris esmentats, ni tampoc la recitació del salm 40 que l'acompanya, *Beatus qui intelligit*.
- 3 Arribada al lloc del malalt. Tots els rituals coincideixen a assenyalar per a aquest moment l'antífona *Pax huic domo* acompanyada del *Gloria Patri*, doxologia que no consta al Ritual de Roda. L'antífona *Exurge domine* i el salm *Deus auribus nostris* només són al Ritual de Sant Cugat i al del Sacramentari de Ripoll.
- 4 La primera oració, *Exaudi nos*, té les arrels en el SupH; potser és per això que forma part d'una colla de rituals com són PRO, SVic, SRip i MP.
- 5 L'altra oració, *Exaudi nos*, també és manllevada al *Supplementum* i només es troba als rituals de Roda i Vic.
- 6 *Alia oremus, Adesto*. Pròpia igualment del SupH, resulta també comuna amb PRO, SVic i SRip.
- 7 L'oració *Domine qui dixisti* no es troba entre les fonts consultades.

7. *Le Sacramentaire Grégorien, ses principales formes d'après les plus anciens manuscrits*, II, Fribourg, Suïssa.

- 8 *Exaudi nos* és una oració que no és manllevada al SupH, sinó en altres suplementes de l'època, i després ha passat en el PRO.
- 9 La rúbrica exhortant a la confessió manifesta certa proximitat amb els rituals de Vic i de Ripoll, però no s'identifica.
- 10 Les frases que componen l'oració amb la qual qui ha de combregar es confessa pecador són presents a molt rituals, però amb redaccions diverses. En el PRO, xcii, 8, 9 i 10, assoleix una llargada que avui trobaríem excessiva.
- 11 Uns altres rituals expressen el mateix concepte amb matisos diferents. El de SVic, per exemple, deixa certa llibertat a la improvisació.
- 12 El *misereatur tui*, tot i que és el mateix que hi ha en el PRO, aquest, després de *peccata*, hi afegeix *praeterita, presencia et futura*.
- 13 La fórmula d'absolució proposada aquí és la més comuna.
- 14 La fórmula absolutòria alternativa, «item <alia> oremus», no és tan comuna com l'anterior; però això només és present en dues de les fonts més sovint esmentades en aquest treball, PRO i SVic. La Comunió al malalt que ara ve és potser la diferència més notable amb relació als altres rituals. En efecte, tant en el PRO i el SRip com en el MP, la unció del malalt ve després de l'absolució. El SVic la posa abans de l'absolució. En el ritual de Sant Cugat, la comunió del malalt no es relaciona directament amb la unció.
- 15 Crec que per aquesta raó la rúbrica, un xic llarga, explicitant el ritus de la comunió, és pròpia del ritual que presento. Abans de combregar es fa professió de fe i la recitació del credo. Per fer-ho, remet a la celebració del baptisme que segueix l'*Ordo a catecuminum infantem faciendum* (f. 10 i s.), concretament a la rúbrica del f. 20.
A cap més ritual la veneració de la creu com a preparació per a la comunió i el mateix moment de combregar amb el cos i la sang de Crist no són tan plens de detalls interessants.
- 16-17 La magnífica professió de fe eucarística al moment de combregar és seguida per la recepció dels dons sagrats. La fórmula emprada és el conegut «corpus domini nostri Ihesu Christi», del SupH 1089, que es repeteix posteriorment en el PRO XLIV, 7, MP 437, SRip 390, encara que el Ritual de Sant Cugat és l'únic que manté combregar amb el sanguis.

- 18 La recitació d'un text bíblic amb el qual els germans acompanyen el moment de combregar és una característica del ritual que estudiem. En efecte, durant l'acte es recita gairebé textualment part dels versets 24-25 del capítol 11 de la ICo.
- 19 Les dues oracions per a després de combregar també es troben en uns altres indrets dels manuscrits litúrgics catalans utilitzats en aquest escrit. La seva naturalesa és ben palesa perquè precisament la primera, *Deus piissime*, és una postcomunió en el Sacramentari de Ripoll.
- 20 L'altra oració, *Comendamus*, en el PRO, la intercessió de la «beata dei genitrice Maria cum omnibus sanctis», queda reduïda a «beato illi». Benedicció conclusiva del ritus. La benedicció finalitza el ritu de la comunió al malalt en el nostre i en els altres rituals en cas que no hi hagi després el sagrament de la unció.
- 21 La fórmula de benedicció, tot i la semblança amb la del PRO, xxxvi, en el ritual de Sant Cugat es redueix a la primera part; de fet, la del PRO té el doble de llargada. Tal vegada és pròpia del nostre ritual la conclusió al·lusiva a la remissió i a la indulgència.
- 22 La semblança de la segona fórmula de benedicció amb la del PRO, xi, 6, és tan petita, que es redueix al començament comú.
- 23 La monició final amb què el prevere s'acomiada del malalt, exhortant-lo a l'esperança de la pròxima recuperació, és una nota optimista que sembla ben pròpia de l'estil que respira el nostre sacramentari, que el diferencia dels altres.
- 24-25 La recitació del salm 50, *Miserere mei*, i dels restants salms penitencials formen l'acomiadament final, que en el Shad n. 198 acaba amb l'oració *Actiones nostras*, coneguda en el PRO lvi, 2, el Sabb. in xii lectiones. Aquesta oració en el PRO lvi, 2, té un final més llarg. De retorn al monestir, la comunitat acompanya al malalt des del lloc amb la recitació de les hores de l'Ofici Diví. Finalment, es diu la missa pels malalts.
- 26-37 Missa pro infirmis. Aquest títol encapçala el f. 114, tot i que l'introït del començament de la missa es troba al foli anterior. Les oracions de la missa no ofereixen cap novetat atès que es tracta del mateix formulari del SHad n. 1392-1394. Tampoc no hi ha res de nou amb els cants antifonats; tots figuren en l'Antiphonale

Missarum Sextuplex, per bé que a diversos indrets. També les lectures són les corresponents a aquesta missa.

En reproduir la missa del SHad, el ritual de Sant Cugat fa el que fan els llibres litúrgics contemporanis seus; d'aquí ve que sigui la mateixa missa que hi ha en els sacramentaris de Vic i Ripoll. Si voleu una petita singularitat dels sacramentaris de Vic i Ripoll, és que aquests mantenen algun lligam amb el ritual de la visita als malalts. En efecte, la col·lecta del Vic n. 1194, hi figura com a oració d'abans de la unció, n. 1498. En el SRip és la postcomunió, n. 1700, que es repeteix també com a *alia* en la visita als malalts, n. 1809.

El ritual del Sant Cugat i els seus veïns

A la visita i la comunió als malalts del Ritual de Sant Cugat, si les relacionem amb unes altres de la mateixa àrea que l'han precedit en el temps, s'hi endevina un petit procés vers certes formes d'independència. Del conjunt dels rituals estudiats se'n desprèn el costum de l'època, que ja s'ha allunyat molt de la freqüència de la comunió als impeditos per qualsevol causa. A tots els rituals consultats, la comunió al malalt apareix vinculada al sagrament de la unció. Més encara, tots la presenten en un context d'una mort pròxima, i gairebé sempre formant part d'alguna manera del ritual de l'acomiadament del malalt i de les exèquies. En aquest context no hi ha lloc per a la comunió devocional als impeditos per malaltia o qualsevol altra causa, tan característica en èpoques anteriors.

Des d'aquest punt de vista, sens dubte el més liberal és el de Sant Cugat. No es pot dir que separi del tot la comunió als malalts del ritual d'assistència als malalts greus. Amb tot, és l'únic que permet individualitzar la comunió al malalt del context de situació extrema que presenten els altres. En nostre ritual es poden separar dos moments diferenciats en el temps: la comunió i la unció. És el que sembla deduir-se de la rúbrica del final del ritual de la comunió, «cum autem viderit infirmarius egrotum graviter infirmantem». En cap més ritual no he trobat paraules plenes d'esperança en la recuperació com les que reflecteix la monició «in forti animo esto, in proximo est ut a deo cureris».

Em sembla que no podem deixar passar per alt una altra característica que separa el nostre ritual dels altres: em refereixo a l'ordre que segueix pel que fa al lloc que ocupa la comunió en relació al sagrament de la unció. En tots els rituals que han estat objecte de comparació amb el nostre, la unció precedeix la comunió. Aquesta pràctica és el que descriu la rúbrica del *supplementum Hadrianum*, segons el ms. lat. 12050 de la Bibliothèque Nationale de París.⁸

8. Vegeu J. DESHUSSES, *Le Sacramentaire Grégorien, op. cit.*, p. 146.

A l'hora de fixar-nos en la procedència de les peces, indicada en la transcripció del text, ens adonem que la majoria de les que componen el nostre ritual són conegudes d'unes altres fonts amb ben poques excepcions, com podria ser l'oració *Domine qui dixisti*. Per bé que les oracions del ritual són comunes amb algun dels quatre catalans, només en dues ocasions tots quatre coincideixen amb el nostre (PRO, Sic, SRip i MP); és el cas de l'oració *exaudi nos* (n. 4) i de l'absolució *Dominus noster Ihesus Christus* (n. 13). Més aviat cal cercar l'originalitat en la selecció que fa i de com les organitza; en alguns casos n'hi afegeix o les escurça. El que sí que és cert que estem molt lluny de la llargària del ritual de Roda, recarregat d'oracions alternatives. No obstant la proximitat, no podem establir un paral·lelisme estricte amb els altres rituals amb què ha estat comparat atesa la seva orientació no tan estretament vinculada a la unció i a la mort pròxima.

Les rúbriques, com escau a l'època avançada del manuscrit, són molt desenvolupades si les comparem amb les dels seus conterrànies. És aquí on es poden notar més originalitats, i força interessants, com s'ha fet notar al seu lloc, com és el cas de la professió de fe eucarística, el costum encara conservat, o restablert, de combregar amb el calze i la mateixa recitació d'un text bíblic per a aquest moment. També resulta interessant la del començament a l'hora d'iniciar el ritu.

La missa dels malalts que es diu un cop acabat el ritu de la comunió és un tret específic del ritual de Sant Cugat no pas, evidentment, perquè les seves peces ofereixin gens d'originalitat, sinó perquè és l'únic que ho fa en aquest moment. En els sacramentaris de Vic i Ripoll, aquesta missa ocupa un lloc entre les votives, seguint la tradició del Sacramentari Gregorià. Al Sacramentari de Barcelona —contemporani del nostre manuscrit—, la *Missa pro infirmis* figura dues vegades; a la secció 355 és una missa completa, i els textos eucològics i les lectures coincideixen amb el del Sacramentari de Sant Cugat i divergeixen amb els cants, llevat de l'Al·leluia.⁹ Cap sacramentari no posa la missa en aquest indret. Els que ho fan usen un formulari distint, com és el cas de Roda i del de Vic; no sabem què passava amb el de Ripoll, pensat per al moment del pròxim traspàs, opció diferent de la del Ritual de Sant Cugat.

Tot el ritu, naturalment, es veu pensat en funció per a l'ús del monestir. La seva naturalesa monàstica es fa evident si més no per les vegades que parla de l'abat, com succeeix en l'absolució (n. 13) i en la rúbrica final (n. 38).¹⁰

9. J. BELLAVISTA, *Sacramentari de Barcelona*, Barcelona, 1994, p. 260.

10. «Item oremus»: tot i que la frase apareix lleugerament ratllada, sembla mantenir la seva vigència.

Abreviacions

- AMS R. J. HESBERT, *Antiphonale missarum sextuplex*, Brussel·les, 1935.
 SHad Sacramentari gregorià de tipus *Hadrianum*; cf. j. DESHUSSES, *El sacramentari, ritual i pontifical de Roda*, Barcelona, 1975.
 SRip A. OLIVAR, *Sacramentarium rivipullense*, Madrid-Barcelona, 1964.
 SVic A. OLIVAR, *El sacramentario de Vic*, Madrid, 1953.
 MP M. S. GROS, «El "Missale Parvum" de Vic», *Hispania Sacra*, 21 (1968), p. 313-376.
 PRo J. R. BARRIGA, *El sacramentari, ritual i pontifical de Roda*, Barcelona, 1975.

<INCIPIT ORDO QUALITER INFIRMUS DEBEAT COMUNICARE>

- 1 / *Incipit ordo qualiter infirmus debeat communicare. Quando infirmus* / [f. 108] *communicare desiderat, convenient fratres in unum, et sacerdos indutus cum stola et manipulo deferat honorifice corpus domini in calice sicco, et diachonus iuxta eum, et servitores qui deferant crucem et candelabra, exeuntes per ordinem de ecclesia, pergant ad locum ubi iacet infirmus dicendo psalmum.*
- 2 *Beatus qui intellegit super egenum et pauperem...* /f. 108^v/ (SI 40, 3-7a)
- 3 *Quo finito dicat sacerdos. Pax huic domui et omnibus habitantibus in ea, pax ingredientibus et egredientibus [sacerdos repetet consuetus] Gloria patri. Et repetatur ab omnibus [consuetus sicut erat] Pax huic domui, et cetera. Tunc aspergat sacerdos lectum infirmi et totam domum, dicendo antiphona: Exurge domine adiuva nos...* /f. 109/ [idem repetet consuetus] *Psalmus Deus auribus nostris. Gloria patri. (SRip. 1813) Et repetatur ab omnibus. Exurge domine. Ostende nobis domine. (SRip 1814). Dominus vobiscum.*
- 4 *Oremus* Exaudi nos domine sancte pater omnipotens eterne deus, et mittere digneris... (SupH 1456, PRo XCII 3, SVic 1443, SRip 1815, MP 523).
- 5 *Alia oracio.* Exaudi nos domine sancte pater eterne deus, ut si qua sunt adversa... (SupH 1458, PRo XCII 6, SVic 1471)
- 6 *Adesto domine supplicationibus nostris* /f. 109^v/ *et hanc domum serenis oculis...* (SupH 1454, PRo XCII 5, SVic 1472)
- 7 *Alia. Oremus.* Domine qui dixisti in quacunque domum intraveritis dicite pax huic domui precamur ut foveas, augeas, multiplices pro tua sancta operatione mercedem ut quidquid famulus tuus ill. a te speraturus est, pie et propicius ei prestare digneris. Per Chistum dominum.
- 8 *Alia. Oremus.* Exaudi nos domine sancte /f.110/ pater omnipotens eterne deus, et visitationem tuam conferre dignare... (SupH II 2778, PRo XCII 70)
- 9 *Tunc monente sacerdote, infirmus confiteatur peccata sua coram omnibus ita dicendo.* (Pròx SVic 1472, Pròx SRip 1803, 1816)
- 10 *Ego reus peccator confiteor deo et beate Marie et omnibus sanctis dei et vobis fratres me graviter* /f. 110^v/ *peccasse per superbiam cogitatione delectatione, consensu, et omissione, domine, mea culpa.*
- 11 *Et si loqui non poterit vel confessionem nescierit, infirmarius dicat pro eo, et respondeant omnes pariter dicentes.*

- 12 Misereatur tui omnipotens deus... (PRo XXXVI 32)
- 13 *Tunc sacerdos dicat hanc absolutionem: Dominus noster Ihesus christus cui omnia possibilia sunt... /f.110v/...* (PRo CXII 74, SVic 1486, 1795, SRip 1810, MP 519)
- 14 Item oremus.¹¹ In ea autoritate et postestate fidentes... /f.111v/... (SRo CXII 76, SVic 1487)
- 15 *Tunc sacerdos defferat crucem ante infirmum et interroget eum si credit [credis] christum passum in cruce, mortuum et sepultum et tercia die resurrexisse, et nos de potestate diaboli, sua passione et morte in hoc signo crucis totuum genus humanum redemisse, et cum ille responderit credo, dicant omnes pariter. Credo in unum deum. Require retro in sancto quaterno in officio baptisteri. Quo dicto, osculetur infirmus crucem ita dicendo. Adoramus te chiste et/ f. 112/ benedicimus tibi quia per crucem tuam redemisti mundum [... presentibus et absetibus]*
- 16 *Quo dicto tribus vicibus, et etiam cruce tribus vicibus osculata, offerat ei sacerdos corpus dominicum, interrogando utrum credat [Credis] illud [Istud] esse corpus domini verum, sicut ecclesia catholica credit et confitetur. et cum ille responderit credo, offerat ei corpus domini ita [dicendo]: Corpus domini nostri Ihesu christi custodiat te et perducat te ad vitam eternam. Amen. (SupH 1089, PRo XLIV 7, SRip 390, MP 437)*
- 17 *Tunc intingat manus suas vino in calice, donet ei bibere dicendo, Sanguis domimini nostri Ihesu christi custodiat te et perducat te ad vitam eternam.*
- 18 *Interim autem /f.112v/ dum infirmus communicat, dicant omnes fratres, Hoc corpus quod pro vobis tradetur hic calix novi testamenti est in meo sanguine dicit dominus, hoc facite quociens cumque sumitis in meam commemorationem.*
- 19 *Post hoc dicat sacerdos. Deus piissime et misericordissime qui quos diligis corripis... (SVic 1204, SRip 1703, MP 538)*
- 20 *Oremus. Comendamus tibi domine hunc famu/f. 113/lum tuum in vita presenti... (PRo XXXVI 56)*
- 21 *Sequitur benedictio: Benedicat te deus pater, qui te creavit. Amen. Benedicat te dei filius qui te redemit. Amen. Benedicat te Spiritus sanctus qui te efusus est. Amen. Remissionem et indulgentiam omnium peccatorum tuorum, tribuat tibi deus hic in presenti seculo, et in futuro vitam eternam concedat. Amen.*
- 22 *Benediccio dei patris+, et filii+, et spiritus sancti+, descendat et maneat super te, et angelus domini bonus custodiat te.*
- 23 *Tunc dicat ei sacerdos: Frater fidu(f.113v/ciam habe in domino, et forti animo esto, in proximo est ut a deo cureris, et comedantes eum domino redant ad ecclesiam dicentes psalmum Miserere mei deus, totum cum Gloria Patri.*
Require antea ad psalmos penitentiales.
- 24 *Oratio. Actiones nostras quesumus domine et aspirando preveni et adiuvanco prosequere, ut cuncta nostra operatio a te semper incipiat et per te cepta finiatur. Per.*
11. «Item oremus», tot i que la frase apareix lleugerament ratllada, sembla mantenir la seva vigència.

- 25 *Tunc constituatur ordo in conventu, ad omnes horas dicendas: Et super infirmum nostrum hostende virtutem. Set postea dicimus missam matutinalem i conventu.*
- 26 *Officium diebus feriis. Misereris omnium domine et nihil odisti eorum... V. misere mei deus... Gloria Patri /f. 114/... (AMS 37a BCKS)*
Missa pro infirmis.
- 27 Omnipotens sempiternus deus salus eterna credentium... (SHad 1392)
- 28 *Lectio epistole beati Iacobi apostoli. Karissimi: Tristatur aliquis vestrum... (Jm 5, 1316a)*
- 29 R. Miserere mei deus misere mei...
V. Missit de celus (sic)... (AMS 37b (BCKS))
- 30 Alleluia. V. Ostende nobis domine misericordiam tuam... (AMS 1a BKS)
- 31 *Tantum in quadragessima. De profundis clamavi... (34 MRBCKS)*
- 32 *Evangelium secundum Lucham. In illo tempore Intravit Ihesus Capharnaum. Centurioni autem... /f.114/... (Lc 7, 1-10)*
- 33 OF. Exaudi deus oracionem meam... (AMS 54 BCKS)
- 34 *Secreta. Deus sub cuius nutibus... (SHad 1393)*
- 35 CO. Cum invocarem te exaudisti me... (AMS 42 RBCKS)
- 36 *Post com. Deus infirmitatis humane singulare presidium... (SHad 1394)*
- 37 *Cum autem viderit infirmarius egrotum graviter infirmantem domino abbati vel priorem, vel illi qui regimen claustrum tenuerit, et ipse continuo fratres omnes congregare cu /f.14^v/ rabi...*